

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mw. mr. drs. I.K. van Engelshoven
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

bezoekadres
Parkstraat 28
2514 JK Den Haag

postadres
Postbus 85498
2508 CD Den Haag

070-7504570
info@cmmbo.nl
www.cmmbo.nl

plaats Den Haag
datum 17 juli 2019
kenmerk 2019118
betreft Reflectie n.a.v. SBB-advies creatieve opleidingen

Geachte mevrouw Van Engelshoven,

Met uw brief van 26 juni 2019 vraagt u de CMMBO een reflectie te geven naar aanleiding van het recente advies van SBB over de doelmatigheid van vier creatieve mbo-opleidingen. Concreet vraagt u om een beschouwing over de voorgestelde reductie van de instroom op landelijk niveau van de betrokken vier creatieve opleidingen. Met deze brief geeft de CMMBO haar reactie op uw verzoek.

Deze reflectie heeft de CMMBO gebaseerd op de inzichten uit haar eerdere onderzoek en advies over het arbeidsmarktperspectief van creatieve mbo-opleidingen (april 2018) en bijgevoegde nadere verdieping.

Overwegingen:

1. Op hoofdlijnen kunnen de voorstellen van SBB in overwegende mate invulling gaan geven aan het advies van de CMMBO over het arbeidsmarktperspectief van creatieve mbo-opleidingen.

Kort samengevat heeft de CMMBO in het voorjaar van 2018 het volgende geadviseerd:

- Bevorder dat individuele mbo-instellingen inzicht verkrijgen in de feitelijke positie van hun alumni op de arbeidsmarkt en in vervolgonderwijs. Om, waar nodig, het arbeidsmarktperspectief te versterken.
- Beperk en innoveer het aanbod van opleidingen Mediavormgeving en Specialist Mode/maatkleding op gerichte wijze. Voor beperken van het aanbod Mediavormgeving worden vakinstellingen ontzien.
- Beëindig de huidige kwalificatiedossiers DTP en Artiësten.

Op hoofdlijnen stelt SBB voor de betrokken vier creatieve mbo-opleidingen voor:

- Versneld alumni-onderzoek uit te voeren door instellingen op een gestandaardiseerde wijze. Dit moet begin 2020 gereed zijn.
- Alle vier de betrokken kwalificatiedossiers in 2019 (ingrijpend) te herzien.
- Geen ruimte te bieden voor nieuwe aanbieders van deze opleidingen, de instroom van studenten op kortere termijn blijvend te bevriezen of te verminderen en sluiproutes te voorkómen.

SBB geeft aan dat voorgaande maatregelen een eerste stap zijn in de richting van een doelmatig opleidingsaanbod. Op basis van de te verkrijgen inzichten en te behalen resultaten wordt in het voorjaar van 2020 besloten over mogelijke aanvullende stappen.

De CMMBO constateert op hoofdlijnen dat de bovenstaande voorstellen van SBB, mits daadwerkelijk en goed uitgevoerd, invulling kunnen gaan geven aan het eerdere advies van de Commissie. Ook de Commissie ziet de voorgestelde maatregelen als een vertrekpunt, de uitvoering en behaalde resultaten zullen in de gaten gehouden moeten worden en aanvullende stappen zullen indien nodig gezet moeten worden. Dit met als doel dat gediplomeerde schoolverlaters binnen een redelijke termijn werk op het niveau van de gevolgde opleiding vinden.

2. De omvang van de landelijke reductie van de instroom is afhankelijk van de nagestreefde ambitie.

De omvang van de benodigde landelijke reductie van het aantal studenten van de betrokken vier creatieve opleidingen hangt sterk af van het gehanteerde vertrekpunt en de nagestreefde ambitie. De Commissie heeft hiervoor drie perspectieven gehanteerd die zijn uitgewerkt in de bijgevoegde verkenning. Samengevat:

- Er wordt gestreefd naar balans tussen het aantal gediplomeerden van de betrokken opleidingen dat naar de arbeidsmarkt uitstroomt en de verwachte vraag vanuit de arbeidsmarkt. Dit is de meest vergaande ambitie, idealiter is er in deze situatie nauwelijks tot geen sprake van gediplomeerde schoolverlaters zonder werk. Voor het bereiken van deze balans is een indicatieve reductie nodig van bijna de helft van het totaal aantal studenten voor drie van de vier opleidingen.
- Er wordt geredeneerd vanuit het uitgangspunt dat vanaf 2008 de zorgplicht arbeidsmarktperspectief (dat gediplomeerden op redelijke termijn werk vinden) is ingevoerd en in ieder geval vanaf die datum de groei van het aanbod verantwoord moet kunnen worden door instellingen. Uit de bijlage blijkt dat, wanneer dit principe op landelijk niveau wordt toegepast, de economische ontwikkeling van de meest betrokken bedrijfstakken voor deze opleidingen nauwelijks tot geen legitimatie biedt voor enige groei van het aantal studenten vanaf 2008. Het terug keren naar de studentenaantallen van 2007 betekent een indicatieve reductie die oploopt tot ca. een derde van het aantal studenten voor één van de betrokken opleidingen.
- Er wordt landelijk gestreefd naar hetzelfde niveau voor werk voor gediplomeerden die uitstromen naar de arbeidsmarkt als de ondergrens in de Beleidsregel macrodoelmatigheid beroepsonderwijs voor naleving van de zorgplicht arbeidsmarktperspectief door individuele instellingen. Dit is te duiden als de minimale ambitie, waarbij minimaal 70% van de gediplomeerde schoolverlaters na een jaar meer dan 12 uur per week werkt. Zeker in een huidige periode van hoogconjunctuur ligt de lat dan zeer laag. Uitgaande van deze ambitie is op basis van de meest actuele gegevens een indicatieve reductie nodig in de orde van grootte die SBB voor de kortere termijn voorstelt (zie hieronder), maar die in de toekomst bij een neergaande conjunctuur onvoldoende zal zijn.

Aan het SBB-advies over reductie van het aantal studenten ligt de eerdere afspraak ten grondslag dat het aantal studenten van de betrokken opleidingen in het schooljaar 2019-2020 niet groter mag zijn dan in het schooljaar 2017-2018. Uitgaande van deze afspraak bevat het advies de volgende

aanvullende voorstellen voor instroom in het schooljaar 2020-2021 ten opzichte van schooljaar 2019-2020:

- Voor het gehele kwalificatiedossier Artiesten wordt voorgesteld dat de instroom van studenten met 18% moet afnemen.
- Voor het kwalificatiedossier DTP, dat inmiddels is vervangen door het dossier Mediamaken, wordt voorgesteld op niveau 2 het aantal studenten een jaar langer te bevriezen en op niveau 3 een reductie van 20% van de instroom te realiseren.
- Voor Specialist mode/maatkleiding wordt voorgesteld het aantal studenten een jaar langer te bevriezen. Een ingrijpende aanpassing van het kwalificatiedossier zal naar verwachting leiden tot minder uitstroom in de creatieve richting en meer richting retail/sales.
- Voor Mediavormgeving wordt voorgesteld het aantal studenten een jaar langer te bevriezen.

Bovenstaande reductievoorstellen van SBB zijn er hoofdzakelijk op gericht dat op landelijk niveau gemiddeld 70% van de gediplomeerden die naar de arbeidsmarkt uitstromen werk heeft van meer dan 12 uur per week. Dit overeenkomstig de signaalwaarde in de Beleidsregel die voor de zorgplicht arbeidsmarktperspectief van individuele instellingen geldt. In het advies over Mediavormgeving geeft SBB overigens aan deze ondergrens niet als de wenselijke streefwaarde op langere termijn te zien. De Commissie heeft eerder al gepleit voor het concreet benoemen van een dergelijke streefwaarde, naast de signaalwaarde in de Beleidsregel als minimum voor naleving van de zorgplicht op instellingsniveau.

Op grond van voorgaande constateert de Commissie dat de waarde van het SBB-advies vooral ligt in het scheppen van een minimaal benodigde basis (randvoorwaarden) om de huidige situatie te normaliseren en vervolgens stapsgewijs de komende jaren te kunnen gaan werken aan herstel van meer balans tussen aanbod en vraag van gediplomeerden van betrokken opleidingen, zowel kwalitatief als kwantitatief.

3

3. Recht gaan doen aan regionale verschillen.

De landelijke voorstellen van SBB vormen dus een basis om vervolgens op individueel instellingsniveau effectief invulling te kunnen gaan geven aan de zorgplicht arbeidsmarktperspectief. Nadere afspraken over een generieke verdeling van de landelijke reductie over instellingen, laten onverlet dat de zorgplicht arbeidsmarktperspectief voor individuele instellingen van toepassing blijft en vormen geen legitimatie voor het al dan niet naleven van de zorgplicht in het verleden (sinds de invoering van deze zorgplicht).

De Commissie heeft vorig jaar in haar advies reeds aangegeven dat er aanwijzingen zijn voor flinke verschillen tussen regio's en instellingen. Op basis van de bijgevoegde nadere verkenning wordt dit inzicht bevestigd. Zo signaleert de Commissie voor alle betrokken opleidingen dat het afgelopen decennium met name de groei van het aantal studenten en de economische ontwikkeling van de meest betrokken bedrijfstakken op regionaal niveau niet altijd met elkaar in verband staan en dat er tussen instellingen sprake is van flinke verschillen t.a.v. doorstroom van gediplomeerden, het verwerven van werk door gediplomeerden en andere indicatoren die relevant zijn uit oogpunt van de beleidsregel. De aanwijzingen dat niet alle instellingen de zorgplicht hebben nageleefd voor minstens één van de betrokken opleidingen zijn, samengevat, versterkt.

Op basis van voorgaande constateert de Commissie dat het verdere proces dat moet leiden tot naleving van de zorgplicht op instellingsniveau een selectieve aanpak van de reductie vraagt en niet enkel een generieke aanpak. Uitsluitend een beperkte generieke reductie van het aantal studenten over alle instellingen op korte termijn, doet voor de langere termijn geen recht aan de mate waarin de zorgplicht door individuele instellingen wordt nageleefd. Zelfs wanneer er op korte termijn niet tot een landelijke reductie wordt besloten, is een herschikking van het bestaande aanbod nodig om duurzame naleving van de zorgplicht op instellingsniveau een stap dichterbij te brengen.

Conclusie:

De CMMBO concludeert dat het SBB-advies van belang is, omdat het een minimaal benodigde basis schept om voor de betrokken opleidingen de huidige situatie te normaliseren en vervolgens stapsgewijs de komende jaren te kunnen gaan werken aan herstel van meer balans (kwantitatief en kwalitatief) tussen aanbod en vraag van gediplomeerden van betrokken opleidingen. Het pakket voorgestelde maatregelen, waaronder stabilisatie en/of beperkte reductie van het aantal studenten op kortere termijn, is een vertrekpunt. De reflectie laat ten eerste zien dat op langere termijn een verdere reductie van aantal studenten waarschijnlijk onontkoombaar is indien naar meer balans tussen vraag aanbod van gediplomeerden gestreefd wordt. Ten tweede is duidelijk dat in het vervolgproces nadrukkelijk ruimte moet zijn voor een selectieve aanpak die recht doet aan verschillen tussen regio's en instellingen.

4

Met vriendelijke groet,

De Commissie macrodoelmatigheid mbo,

Prof. dr. F. Leijnse
Voorzitter

ir. C.J. van Overveld
Secretaris